

kézzel / árnyékomat meghódítani újra”). Ulloa tudja, muszáj megtalálnia helyét a világban, mert valahogy élni kell, hiába érzi úgy, hogy ez lehetetlen, megoldhatatlan feladat. Visszavágyódik a személyesen soha meg nem élt Kanári-szigetekre, az ottaniak közé, akiknek a Kubába áttenfergett szerencsejáték-árusok – amint írja – csak halovány és elszomorító másai. Azok közé, akik nem is léteznek igazából, mert egy emberibb, jobb világban élnek. E szomorú elvágyódás szinte az összes versben megtalálható. Olyasmi ez, mint a rastafarik Afrikába vágyódása, amit Bob Marley is megénekel. Kubában valószínűleg mindenki legalább annyira érzi magát idegennek, mint amennyire otthonosan. Ulloa versei nem „konkrét” költemények, melyek mindezt kimondanák. Inkább szabad versebe szedett hangulatok, képek hömpölyögnek bennük, mint az óceán, amelyen kimondott-kimondatlan gondolatai hánykolódnak. Hangvételük sokszor teljesen puritán, Ulloa kerül minden felesleges jelzőhalmozást, formai csiricsárét. Versei mégis könnyedek. E könnyedség sokszor furcsa ellentétben áll a tartalommal, a versek ugyanis valahogy egyszerre légiesek és súlyosak.

Ulloa nagy beleérző készséggel és meglepő tárgyyszerűséggel képes leírni az egyszerű emberek látszólag jelentéktelen, hétköznapi kis csodáit, álmait vagy éppen keserveit. Va-

gyis a kisember, a munkás életét (*Egy mosónő rövid életrajza, Kávészedő lányok, A Santa-Cruz-i tejárusítónők*). Csendesen és merengőn szólnak ezek a versek, akár melankolikusnak is mondhatnánk őket, ha nem lenne mindegyik annyira megrázóan létszerű.

A merengő, ám közben folyamatosan mindent elemző, hideg fejű önmagát is mérlegelő Yolanda Ulloától sokat tanulhat az egyszerű versolvasó. Még jobb neki, ha történetesen spanyolul is tanul, mert a kötet kétnyelvű. Így az egyszerű (nyelvtanuló) versolvasónak lehetősége van Simor András és Dobos Éva kitűnő fordításait összevetni az eredetikkel.

A Lélekfűtty egy távolinak tetsző világ ismerős képeinek, alakjainak bemutatásával hozhat közelebb hozzánk egy okos, érzékeny és kőkemény nőt. Már ha akarjuk.

CSALA BERTALAN

(Fordította Simor András és Dobos Éva, *Simor András kiadása, Budapest, 2005, 93 oldal, 500 Ft*)

LJUDMILA ULICKAJA:

Életművésznők

„Nincs még egy ország a földön, ahol a nők olyan boldogtalanok, mint Oroszországban. Ugyanakkor,

soha nem találkoztam olyan nagyszerű nőekkel, mint itt. Úgy látszik, a két dolog összefügg... A szovjet rendszerben nálunk a nők nagy terheket vettek a vállukra. És ez ma is folytatódik: Oroszországból szörnyen hiányoznak a férfiak” – nyilatkozta a Booker-díjas író, s ez a szavaiból áradó szimpátia hatja át honfitársnőiről írott, hazánkban 2004-ben megjelent művét is.

Eredeti címe – „Az élet művészete” vagy „Életművészet” – kevésbé informatív, mint a Goretity József fordításában született *Életművésznők*, mely felvillantja az olvasó előtt, hogy a még ismeretlen novella-ciklus hősei: hősnők. A címbe írt többlettel ellentétben azonban a magyar kiadás elejéről hiányzik a műfaji meghatározás, így nem meglepő, ha a novellákat sokan egy regény fejezeteiként értelmezik. A megközelítés nem helytelen, hiszen a mű bővelkedik a regényre jellemző műfaji sajátosságokban: a látzólag különálló történetek között kapcsolatot teremt a mindvégig jelen lévő Zsenya alakja, a gorbacsovi Szovjetuniótól a piros Audin száguldó újoroszok világáig kronologikus rendben ívelő, ám olykor hosszú éveket átugró időszerkezetben pedig fokozatosan kirajzolódik a nő életútja. Zsenya kulcsfigura, de nem végig

főszereplő. A különböző hősnők történeteire épülő öt novellában ő az, aki meghallgat, elemez, olykor az erkölcsök védelmezőjének szerepébe bújva közbenjár, életének egy-egy részletéről azonban a narrátor csak szükségszóúan tájékoztat. Az így keletkezett hiátusokat visszamenőleg tölti be a kötet utolsó, térben és időben egységesebb, ám terjedelmét tekint-

ve félkötetnyi darabja: a korban már benne járó Zsenya bölcsességének, balesetének és „feltámadásának” „regénye”.

A novellák hősnői a női társadalom színes tablóját nyújtják, s művészi ihletettséggel számolnak be életük még színeesebb „eseményeiről”. Ami közös az ír származású szovjet kém lányában, a barátnője apjába szerelmes iskolásban, az életét az irodalomnak szentelő professzornőben vagy a vendégmunkás örömlányokban, az a Zsenya iránt érzett bizalom, amitől oly „őszintén” hazudnak, mintha maguk is elhinnék hamis történeteiket. Talán el is hiszik, hiszen a szívet tépő családi tragédiáról, az ufóval történt találkozásról vagy a csengettyűpiercinges sztriptíztáncost feleségül kérő svájci bankárról szőtt mesékben „számításnak, haszonnak, kitervelt fondorlatnak helye nincs” – írja Ulickaja az orosz kiadás előszavában. S ez a valóságot

fikcióval helyettesítő, *l'art pour l'art* tevékenység válik mindennapi művészetükké.

E történetek eredetére is érvényes az idős Anna Venyaminovna irodalomról rögtönzött kiselőadása, mely szerint „minden könyv valami olyasmire épül, amit korábban már megírtak”. Az intertextusokkal átszótt narráción túl a nők meséi is mozgásba lendítik az orosz irodalmat: a prostituáltak elbeszéléseiben Katyusa Maszlova vagy Szonya Marmeladova balsorsának emléke keveredik az árva leányért fehér lovon érkező királyfi metatörténetével. Anna Venyaminovna rajong a szimbolistákért, s rajongása a fiatal Masára is átragad. Sőt, Zsenya is éppen a 10-es évek szimbolistáiból írja disszertációját. A művészi alkotást az empirikus megismerés fölébe helyező költőnemzedék esztétizmusa pedig az egész mű mondanivalójának szempontjából lesz lényeges: a mindennapi élet szintjén hősnőink hasonlóképpen helyettesítik a megélt vagy megélhető valóságot a vágyaikat, ambícióikat beteljesítő „alkotásaikkal”.

Ulickaja humorral, szelíd iróniával átítatott, bámulatosan elemző könyve azok közé tartozik, melyeket addig nem teszünk félre, amíg a végükre nem értünk. Hogy aztán újraolvassuk őket. Hogy belépünk világukba, bölcsen bölogassunk, vagy olykor magunkra ismerve, cinkosan a markunkba ne vessünk. Kitűnő ol-

vasmány az érzékeny és erős, ártatlan és vakmerő, csacsogó és csapongó, rejtélyes és csodálatos női természetéről. Nem csak nőknek.

JUHÁSZ KATALIN

(Fordította Goreity József, *Magvető Kiadó, Budapest, 2004, 147 oldal, 1890 Ft*)

JUSTEIN GAARDER:

A narancsos lány

Jostein Gaarder új könyve más, mint a *Sofie világa*, mely ismertséget és sikert hozott számára magyar fordításban is, de egy tekintetben hasonlít a két munka: átgondolt, elmélyülésre készítő könyv mindkettő, tizenéveseknek. Gaardernek alighanem ez a gyerek-kamasz hang az igazi tónusa.

Új könyvének tizenöt éves hőse, Georg Roed *életfontosságú* kéziratot örököl: tizenegy évvel azelőtt meghalt édesapja neki szánt feljegyzéseit. A testamentumszerű dokumentum padláson őrzött babakocsijából kerül elő véletlenül. A halott apa szólal meg ebben a kéziratban, *a halott apa levele a fiának* – van ebben valami kísérteties. „[...] szeretnék feltenni neked egy kérdést – mondja ez a kísérteties hang. – Ám ahhoz, hogy válaszolni tudj, el kell meséljek egy izgalmas történetet. [...] Mindig is